

Molnár Mária: PÓSA LAJOS MÉLTATÁSA

A jóságos teremtő virágot adott a mezőnek, amelynek illata alkotóját áldva, hozzá az égbe száll; könnyű, szellemszárnyat a költő lelkének, hogy behatolhasson a dicső természet mélységes titkába s az emberi szívnek csodás rejtekébe, hogy az isteni szikra fényével üdítő, kies tájra vezérelje a durva való sivár mezején ellankadt lelkeket. Oda, ahol elenyészik a közöny, felriad álmából a nemzeti szellem, remény ébred az csüggedő lelkébe, erő, bátorság, hit a kételkedőbe.

De milyen megfoghatatlan, milyen csodálatos*, hogy az édenkertből csupán a legkisebbek, a legkedvesebbek voltak kizárva. Nekik a költészet virágaiból egy-két bimbó jutott csupán. Pedig galamblelkük úgy vágyott abba az ismeretlen országba, amelyről álmukban az angyalokkal beszélgettek s midőn kis kezüket kinyújtották, hogy a csillagokat s tündöklő szivárványt játszótársul hívják, esdő tekintetük úgy kért valamit, talán maguk sem tudták, hogy mit. – Voltak azután, akik azt hitték, hogy megértették a néma ajkak kérését; azt gondolták, hogy le kell törölni a kis szárnyak aranyporát s lefelé irányítani a vágyó tekinteteket, le a száraz valóra. Megtanították őket az ég helyett a földön járni, versekben okoskodni. Nem volt előttük a csillag többé Isten báránykája; a szivárványt nem Istenke fonta virágokkal. Sok-sok bölcs dolgot tudtak meg, amitől aztán elveszett, eltűnt arcukról a tavasz frissessége, szemeikből a kék ég derült mélysége.

Hanem aztán a néma ajkak esdeklését mégis csak megértette valaki. Meghallotta Pósa Lajos s arany dalt zengő lantjával leszállt a porba, megkereste ott a kis szívet, hogy belőle gyémántot teremtsen, melytől visszarágyog ember, haza, Isten.

Mint a nap sugara a fakadó bimbóra, úgy hatott költeményeinek meleg fénye a kisdéd ártatlan örömeire, úgy fejleszti azokat a bimbókat, amelyekben rejtve van a gyermek életének titka, boldogsága. Kivezeti őket üde virágokkal, aranyos pillangókkal ékeskedő erdőre, mezőre, s míg versenyt szaladnak a pillangóval, barikával, mókuskával, addig a természet szépségeiben érezteti, sejteti velük az Istent, hogy szavát hallják a mennydörgés szavában, jelenlétét lássák a lég fuvalmában, virág illatában.

Megtanítja imádkozni a virágos ágon daloló madárcával, a nap sugaraiban játszó porszemmel s a csillogó bogárral. Imádságaival ég felé emeli a hófehér gyermeki lelket. Úgy imádkoztatja őket, ahogy az ő kis lelkük érez; egyszerű, keresetlen szavakban, de a gyermeki szív erős bizalmával. Még a legszerencsétlenebbekről sem felejtkeznek meg; imádságot ad a világtalan gyermek ajkára; a világosság atyjához esedezik, hogy tündököljön annak a lelkében, aki fölött a nap mindhiába ragyog. Míg kis karjaikat kitarja szeretteik ölelésére, hogy imába foglalják az ő egész kis világukat, megcsendül ajkán a hazaszeretnek magasztos, buzdító szava:

*Mikor imádkoztok, kezeteket összetéve,
A hazát ne feledjétek, küldjétek egy fohászt érte.
Szívetekben honszeretet égjen, mint a láng, lobogva,
Foglaljátok a hazát mindennapi imátokba.*

* érthetetlen

Magasan szárnyaló lelke, hatalmas szíve dobogása különösen egy érzelemben összpontosul, egy szent eszme szolgálataért lüktet: a hazaszeretetet szent érzelmét oltani a fogékony gyermeki szívbe, a haza fogalmát, fenségét, magasztosságát sejtetni, éreztetni velük úgy, hogy annak minden fűszála, minden porszeme kegyeletük, lelkesedésük tárgya legyen.

Arany tollával a szabadság szent igéit írja a serdülő világ lelkébe; megtanítja őket szabadon eszmélni, úgy is érezni.

Széttörte a gyermekirodalomban az idegen bilincseket, hamisítatlan nemzeti nyelven, a magyar nyelv teljes szépségével zengi dalait. Visszavarázsolja a magyar népeletből már-már pusztulni kezdő költészetet s vele együtt az ősi szokásokat, ősi erkölcsöket.

Költeményei a kisdéd kedélyét közvetlenül megragadják, s a gyermeknek egész életére irányt adnak; mert bennük a szív derült, ártatlan bizalmát s ama benső ragaszkodást találjuk föl, melyekre a gyermekkor oly fogékony.

A hála, bizalom, részvét, szeretet és kegyelet érzelmeit, mint az általános jellemcsírákat oltja a kisdéd lelkébe.

Élénk színekkel ecseteli, s remek képben mutatja be az anya és gyermek közötti gyöngéd viszonyt, mikor: „Rózsát szedett”, stb. A gyermeki szeretet és önfeláldozás gyönyörű példájáról hadd ne beszéljek én, mondja el Évike, aki:

*Virágot szed a rózsafáról,
Pedig-pedig úgy sajnálja letörni az ágról.
De öreg már nagyon, beteges az anyja,
Étellel és orvossággal a kis Évi tartja.
Rózsafa, rózsafa, teremj sok virágot,
Tartsd el piros rózsáiddal azt a kis családod.*

A gyermek legnagyobb boldogsága ünnepén öntözgeti az isteni megváltó által elhintett jótékonyság magvát. A ragyogó karácsonyfa mellett emlékezteti a kisdédet az éhező szegényekre s esdő szóra nyitja meg kis ajkukat: „Fényes égből, Mennyországból” stb.

Bizonytal az ég felé tárul a részvétnek ama virága, melyet az öröm harmata öntöz az ártatlan gyermek szívében.

Elvezeti a kegyelet szent földére, hol a könnyező kisdéd bánatos szívvel hinti kedvesei sírjára az emlékezet nefelejcset s a szomorú fűzfa hajló ágán daloló madárnak susogja el a fájalmát: „Szél fújja a szomorú fűz levelét” stb.

Mint a magyar szabadság első szabad dala a nemzet szívére, olyan hatással volt „Szeresd a gyermeket” c. gyönyörű költeménye a szülők és nevelők lelkére. Érezzük annak mélységét, igazságát és megtelik szívünk, lelkünk mondhatatlan érzelmekkel, megtelik a kisdedszeretet végtelenül édes örömeivel, boldogságával; megtelik a vággyal, hogy nyomdokaiba léphessünk a költőnek, a pedagógusnak, aki megosztotta velünk lánglelke sugarainak fényét; velünk, akik őrzői vagyunk angyali lelkeknek. Az ő szíve kertjében termettek a virágok, mellyel behintette pályánkat; virágossá tette az óvoda foglalkozások minden ágát.

Társalgásainkat körülfonta a kedély örök zöldjével. Mi szemléltetjük, értékeltetjük ezeket a dolgokat, amelyek a kisgyermeket érdeklik, az ő világához tartoznak, de a kiseded nemcsak annak örül, ha megismeri pl. a virág színét, illatát, alakját vagy a madár hangját, részzeit, mozgását, hanem tudni óhajtja: hogyan örül a virág, hogyan búsul, hogyan szeret. Ismerni akarja a vágyakat, az érzelmeket, amelyek ösztönzik a kis fecskét, hogy keresse fel régi otthonát, eledelt hozzon a fiainak, repülni tanítsa, a válás fájdalmát, midőn elbúcsúzik kis fészektől, a száraz erdőtől, a kopár mezőtől. A költő ezeket és ehhez hasonló dolgokat egy-egy gyönyörű képben mutatja be s a képzelet szárnyain viszi a kincset a kisedek lelkébe: „Vándorol a gólya” stb.

Költeményeiben elevenség, játszóság, naivitás, bájolja el a gyermeket. Szébbnél-szebb hangképekben varázsolja a kiseded szelleme elé a természetet, a madár dalát, a nyíló virágot, a játszó babát, a tündérvárat, a beszélő cicát. A kedves versikék elmondása által a kiseded saját érzelmeit s vágyait fejezi ki. Nagyon tanulja, mert hisz' minden szava fülemüle madár csattogása, pacsirta szólása.

A képzelet tündérszárnyaival veszi körül a kiseded játékát, munkáját, mikor a labdázó kisgyermeket:

*Nézi égből egy kis angyal,
Tapsikol is tapsra, tapssal.*

Vagy mikor a kertet kerítő kis munkás arra gondol, hogy:

*Aranyból, ezüstből sűrű lesz a rácsa,
Nem búhat át rajta, csirke, liba, kácsa.*

Meséje szívvidámító, lélekemelő, a közvetlenség varázsával hat a gyermekekre, aki megérti, átérzi, mert megfelel a lelkivilágának, megfelel faji véralkatának*, anyanyelvünk, anyanyelvünk varázsával beszél hozzájuk. Magyar szív, magyar lélek, magyar fantázia jellemzi hőseit, akár magából meríti tárgyát, akár a népköltészet forrásából veszi motívumait. Nem untatja a gyermekeket száraz, mindennapi dolgokkal, hanem az általuk kedvelt állatok, virágok, stb. életét beszéli el kerekded formában, vonzó előadással, hogy a gyermek lelkében vágy támad az ott szereplők szép érzelmei és nemes tulajdonságai követésére. Elviszi őket a csodák világába, ott beszélgeti szárnyas angyalkákkal, arany madárkákkal.

Alig van család, hol a gyermekek arany szívű Pósa bácsija jelen nem volna Az Én Újsággal, amely valóságos kincse a gyermekvilágnak. Szórakoztató mesékkel, versekkel bővíti a serdülő világ ismeretkörét, a szépre, jóra és nemesre irányítja érzelmeiket, vágyaikat.

Sok munkái közül csupán azokat említem fel, amelyek különösen kisgyermek számára valók:

* nemzeti karakterének

1. **Csingilingi**, a játszóság aranyos sugára.
2. **Aranykert**, telistele szép virággal, pillangóval, madárdallal.
3. **Rózsabimbó**, a hála és szeretet virága.
4. **Arany napok**, csupa öröm, csupa vígság gyönyörű képekkel illusztrálva minden kedves jelenet.
5. **Pillangók**, napsugárban csillog szárnyuk arany pora.
6. **Tündér órák**, valóban azok, olvasásuk közben könnytelt szemekkel gondolkunk gyors elmúlásukra s visszaképzeliük a visszahozhatatlan gyermek-kort.
7. **Virágok könyve**, egy kedves virágrege
8. Végre a **Mesés-, Verses- és Daloskönyvek**, melyeket Péterfy, Tihanyi és Kiss Áron társaságában szerkesztett, különösen óvodák számára valók. Ismerjük mindnyájan, megbecsülhetetlen kincs az nekünk.

Kedves pályatársaim! Meghatottan kezdtem szerény munkám felolvasásához, mert lépésem gyengeségével tudtam, hogy csak halvány vázlatot nyújthatok arról a képről, amely teljes megvilágításban a dicsőség színaranyában tündököl; de hogy arcotok mosolya s szemeitek vidám fénye többet s szebben beszélt, minden elmondott.

Majd midőn a mindennap terhei után fáradt testtel, de vidám lélekkel gondolkunk vissza napi munkánkra: lelkünk buzgó fohásza egybeolvad a kis angyalsereg tündérálmaival, midőn himnuszt zengenek az örök alkotó előtt, hogy sugalma hangot és szót adott dalába annak, aki megaranyozta szívvilágukat, ápolja s gondozza bennük azt a magot, amelyből a vallásnak életadó fája, a honszeretet szent-séges virága s valamennyi nemes érzelem gyümölcse fakad.

Hozzon áldást életére az áratlanok hófehér lelkének tiszta harmata, hogy sokáig mint fénylő csillag tündököljön kisedednevelésünk egén.

(Felolvastatott a szegedi Pósa-ünnepen, 1900. április 15.-én)

In: *Kisedednevelés, 1900. május 1.*

*

Molnár Mária, csáktornyai, sepsiszentgyörgyi, majd *eperjesi* minta-óvónő, korának egyik legfelkészültebb és legsikeresebb kisedednevelője, a **Kisedednevelők Országos Egyesületének** aktív tagja; foglalkoztatóival számos pályázaton nyert díjat, elismerést. Pósa üdvözlésére csinos versikét is írt, melyet az ünnepen egy leányka mondott el (a verset a *Kisedednevelés 1900. május 15.-i* száma közölte):

Kedves Pósa bácsi!

*Kivirított a rózsza
Kis szívünk kertjébe',
Rászállott a madárka
Illatos kelyhére.*

*Üdvözléted hoz néked
Virágillat szárnyán,
Legyen élted fényes
Tündöklő szivárvány.*

*Élteden a szép tavasz
Rózsát hintsen széjjel,
Áldjon meg a jó Isten!
Mind a két kezével!*